

munkatársa, a Csongrád Megyei Honismereti Egyesület örökös titkára / Csongrád Megyei Népművelők Egyesülete, Csongrád Megyei Honismereti Egyesület, Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata 2019”

Az emléktábla költségeit felerészben a Csongrád Megyei Honismereti Egyesület és a Csongrád Megyei Népművelők Egyesülete, valamint felerészben az önkormányzat, Kerek Attila ügyszeretete ösztönzésére, vállalták. Köszönet érte!

Gergelyné Bodó Mária

Kidőlt a mecseki bányász hagyományokat tartó egyik pillér

Az ezer év óta ismert mecseki bányászat változatos története, az ércbányászat (1000 előttről datálhatóan), az uránércbányászat (1953), majd a kőszénbányászat (1782-től), üzemszerűen a DGT megjelenésével (1853), kiteljesedve az állami szénbányászat megjelenésével (1909, 1945–2005), sok tárgyi emléket, írásos dokumentációt, szellemi értéket teremtett meg. Az idő múlásával ezek jó része eltűnt – a változó emlékezetörzés és tárgyi mentés a múzeumi rendszerek kialakulásával és változásával, egyéni és csoportos hagyománymentést tartott fenn. Az átrendeződést a bányászat is érzekelte, és a korszakok lehetőségei figyelembevételével igyekezett minél tartósabb szervezeti megoldásokat találni a bányász hagyomány-örzés fenntartására. A mecseki szénvidéken ilyen fordulat volt a Pécsi Bányásztörténeti Alapítvány létrehozása. Az alapítvány tizennyolc éves működését most megszakította az alapítók kezdeményezésére a Pécsi Törvényszék, amely 2019. május 14-én keltezett levelében megszüntnek mondta ki. Az alapítás sem volt gondtalan, de az akkori kezdeti remények biztató távlatokat adtak az alapítványi munkához, mely az alapítók szakértő lelkesedése, a szűkebb bányászati közösség támogatása, a társadalmi megbecsültség változása, az egyre szűkülő forráslehetőségek és a feladatellátás–megítélés egyenetlensége között is jelentős eredményekhez vezetett. A megszűnés okait az alapítvány nem részletezi, de abból, hogy „nyomás ok” következtében fejezte be tevékenységét, felsejlenek a befolyásoló körülmények, melyekre talán egyszer több fény derül.

Az alapítvány fáradtságos munkájának eredményei számos emlékhely létesítésében, dokumentáció kiadásában, a személyi elhivatottság példás formáiban tükröződnek. Az alapítvány mindig a nagy nyilvánosság előtt dolgozott, „Igyekezünk munkánkat nem nyom nélkül befejezni!” – vallották. A kitartó munkáról számos referendum készült, ezeket a BKL Bányászat, a Mecsek Egyesület Évkönyve (2018), a Janus Pannonius Múzeum, a Dél-Dunántúli Regionális Könyvtár és Tudásközpont, a Csorba Győző Megyei–Városi Könyvtár őrzi. Az alapítvány megszűnésével számos további gyűjtemény került a fenti szervezetekhez. A mecseki bányászati tevékenységet megőrkítő 82 emlékkő és tábla, közte a pécsi Ágoston téri emlékjelek és a Mecseki Központi Szén- és Uránbányászati Emlékmű mindennap emlékeztet a terület egykor meghatározó tevékenységére. Ma az országban öt, a Mecsekben 13 bányász tiszteletadó zenélőóra működik, gazdagítva a hazai zenekultúrát.

A bányász hagyományok megőrzésének igyekezete a Bányásznapi rendezvényein, a Borbála-időszakhoz fűződő rendkívül sokrétű megemlékezéseken a társadalmi érték létrehozása és az egyre fogyatkozó bányászság összetartó erejének biztosítása: ebben vállalt

feladatot a Pécsi Bányásztörténeti Alapítvány. Szükség volt a célorientált munkára, hisz a múzeumi gondozás önmagában kevésbé képes a hathatós hagyományörzés szükségleteinek és érdekeinek fenntartható érvényesítésére. Az alapítvány mozgósító képessége, hathatós kapcsolatrendszere ezzel megszűnt ugyan, de biztató, hogy „A megszűnt Alapítvány volt munkatársai, amíg tudják, egyénenként ezután is készek más keretek között bányászati emlékeink megőrzésében tevékenykedni.”

A mecseki bányászat történetével az alapítvány mellett számosan foglalkoznak, rájuk most még nagyobb felelősség hárul. A gyorsan múló évek sodrásában feltűnnek az évszámok: a pécsi OMBKE (1898 szeptember), a Mecsekben megjelenő kincstári/állami kőszénbányászat (1909), a bányaaállamosítás (1945), az ifjúsági bányászképzés (1949 Komló, Nagymányok, 1953 Pécs), az uránércbányászat (1953), a mecseki mélybányászat befejezése (2004) – hogy csak ezeket említsük. Települések változtak várossá, lakótelepek, városrészek őrzik a bányászat környezetre ható kedvező befolyását. Változatlan az érdeklődés a kulturális körre: szakdolgozati témák, kutatási kezdeményezések jelzik az érdeklődést.

A Pécsi Bányásztörténeti Alapítvány ösztönözte a terület hagyományörzésének sokrétű formáját, munkájuk például szolgál, a benne dolgozók elkötelezettsége köszönetet érdemel. A bányászat hagyományörzése a Mecsekben folytatódik abban a szellemben, amelyet a „Jó szerencsét!” sugall.

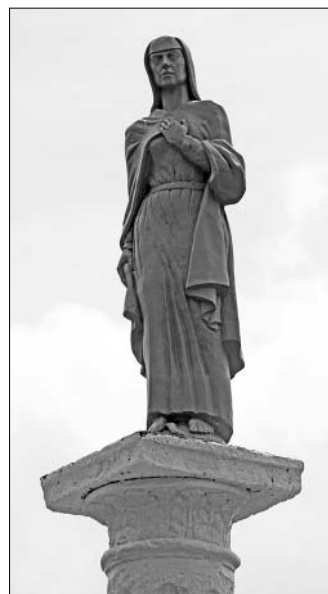
Krisztián Béla

A lápafői Mária-szobor

Lápafő Tolna megye nyugati szélén található református község. Történetével most nem kívánok részletesen foglalkozni, csak annyit jegyeznek meg, hogy a törökök kiűzése után megmaradt lakossághoz a Zala megyei Becsvölgyéből érkeztek református telepesek az 1710-es években. Ez az egyetlen település a környéken, amely megőrizte református hitét, a környező falvak hívei mind visszatértek a katolikus vallásra. Természetesen pár katolikus család is élt a múltban és ma is él, erről tanúskodik a Mária-szobor, a lápafői lakosok ma is *Mária képe* néven tisztelik.

A szoborhoz egy monda is kapcsolódik a faluban, melyet Kirtyán Károly polgármester úr hallott és azt fel is tette az önkormányzat honlapjára. Jómagam még az 1970-es évek elején hallottam Balla Mihály (1912–1990) lápafői helytörténeti kutatótól ezt a mondát.

Lápafőnek több kismemese is volt, többek között a katolikus Takács Pál. Neki volt egy szép leánya, Mária, aki beleszeretett egy hozzá nem illő jobbágyfiúba. A szülők azonban tiltották ezt a szerelmet. A lány végső elkeseredésében öngyilkos lett, belevetette magát a kútba. A szülők ennek a szobornak az elődjét emeltették Mária leányuk emlékére, amelyet a 60-as években lápafői fiatalok megrongáltak. Mária fejét leverték, azóta

A helyreállított
Mária-szobor Lápafőn